

“FADO, FADO in Eireann ...”

***Вільні економічні зони, індустриальні парки та
інші моделі розвитку***

Презентація Д-ра Юджина Стюарта

Київ, 24 лютого 2016 року

ДАВНО, ДАВНО В ІРЛАНДІЇ

- **1959 рік, Ірландія створила перші в світі вільні економічні зони (ВЕЗ)**
- Політика направлена на підтримку транс-атлантичного аеропорту в м. Шеннон (південний захід Ірландії), відкритий в 1945 році
- Ініціатива підтримана SFADCO (Компанія з розвитку аеропорту Шеннон – державна агенція), пізніше назва змінена на *Shannon Development*
- Перші в світі магазини Duty Free в аеропортах були створені в аеропорту Шеннон в 1947 році.

Якою була мента в Шеннон

- Близько 50% літаків, що перетинали Атлантику, використовували аеропорт Шеннон для дозаправки до 1950-х років.
- Для обслуговування польотів розвинувся бізнес в аеропорту
- Протягом 1950-х років було створено 2,000 робочих місць в аеропорту і близько 5,000 непрямих робочих місць в регіоні та країні. Це було основним досягненням на той час.
- Потім на ринок прийшов JET

SFADCO повинна була зберегти робочі місця

- Метою було створення альтернативних джерел бізнесу і використання аеропорту
- Три заходи:
 - Започатковано першу в світі ВІЛЬНУ ЕКОНОМІЧНУ ЗОНУ на місці аеропорту
 - Було розроблено туристично привабливі напрямки в регіоні Шеннон та заохочувалось використання аеропорту
 - Рекламування аеропорту серед авіакомпаній світу в якості тренувальної бази, дозаправки, обслуговування і ремонту, а також як туристичний напрямок

Успіх Шеннон

- Shannon Development мала шалений успіх.
- БЕЗ привабила основні міжнародні компанії, такі як De Beers Corporation, Jonathan Logan, Standard Pressed Steel та General Electric.
- Найбільші авіалінії використовували Шеннон як тренувальну базу та туристичний напрямок, зокрема, замок Bunratty швидко отримав міжнародну репутацію.
- В 1968 році Уряд розширив мандат компанії Shannon Development для розвитку всього регіону Шеннон.
- Протягом останніх 40 років регіон Шеннон продовжує розвиватись разом з іншими регіонами країни.

ПРОТЕ ЗАРАЗ

- Регіон зараз переживає більш комплексні проблеми
- Концепція вільної зони наразі відійшла в минуле
- Замінена на індустріальний парк з 1980 року
- Перехід до технологічних парків з кінця 1990-х років

Аспекти щодо державної допомоги

- До 1980 року були скасовані всі пільги в Ірландії, включаючи звільнення від оподаткування прибутків від експорту та податкові і митні пільги, пов'язані із СЕЗ Шеннон (вся державна допомога).
- Починаючи з 1980 року нова політика щодо промислового розвитку, що зосереджувалась на:
 - Низькій ставці корпоративного податку для виробничої промисловості (10% - зараз 12.5% для всіх секторів) – не є державною допомогою
 - Високоякісна освіта (політика з 1968) – не є державною допомогою
 - Підтримка залучення прямих іноземних інвестицій в Ірландії через надання грантів на навчання та дослідження і розробки – є державною допомогою, проте залишається на допустимому в ЄС рівні

Модель Шеннон використовується по всьому світу

- Shannon Development (Урядова агенція Ірландії) надає консультаційні послуги закордоном з 1965 року

- **ПІДТРИМКА ВІЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН**

Протягом останніх 30 років приблизно 50 країн по всьому світу скористались досвідом Шеннон - Тайвань (1965), Малайзія (1973), Єгипет (1976), та Шрі Ланка (1978) – також Великобританія, Греція, Туреччина, Мальта, Чехія, Естонія, Македонія, Хорватія

Модель Шеннон використовується по всьому світу (2)

- **ПІДТРИМКА ВІЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН:** Перша ВЕЗ Мієлец в **Польщі** була створена на основі звіту та плану, розробленого консультантами компанії Shannon. Програма ВЕЗ в **Латвії** також скористалась консультаційними послугами Shannon consultancy.
- **ВЕЗ Китаю** вважаються наріжним каменем економічного дива країни протягом останніх 30 років – засновані в 1978 році за підтримки компанії Shannon Development

Модель Шеннон використовується по всьому світу (3)

- **МАГАЗИНИ DUTY FREE** - концепція магазинів безмитної торгівлі Шеннон була повторена багато разів по всьому світу.
- Shannon International, дочірня компанія Shannon Airport Authority, проводить дослідження та управляє низкою магазинів з безмитної торгівлі по всьому світу.
- Перші магазини безмитної торгівлі в **Москві та Санкт-Петербурзі** управлялись компанією Shannon International.
- Магазин **duty free в Дубаї** є одним із найуспішніших і інноваційних проектів. Дослідження техніко-економічної складової проводилось компанією Shannon International і проект управляється колишнім менеджментом Шеннон.
- *[МАГАЗИНИ DUTY FREE SHOPS в ЄС наразі скасовані відповідно до правил внутрішнього ринку ЄС]*

КІНЕЦЬ ЕПОХИ

- З 2005 року всі питання розвитку Шеннон є частиною національної політики розвитку.

ВИВЧЕНІ УРОКИ

- Концепція ВЕЗ Шеннон була успішною на початку діяльності (особливо стосовно створення кластерів в аеропорті) за відсутності вільної торгівлі та членства в ЄС.
- Регіональна політика, особливо стосовно ВЕЗ, повинна бути національною.
- Перевага надається індустріальним та технологічним паркам, так як:
 - Є більш ціленаправленими/більше шансів на успіх
 - Є менш затратними з точки зору надання преференцій
 - Створюють партнерські відносини з приватним сектором
 - Є більш направленими на сучасне виробництво, послуги та робочі місця з вищим значенням
 - Є сумісними з правилами ЄС.

ТЕРМІНОЛОГІЯ

- ВЕЗ, СЕЗ, індустріальні парки тощо є різними концепціями, проте, їх значення розмились з роками, так як характеристики окремих зон та наданих стимулів і переваг змінилися
- ВЕЗ включає в себе митні та акцизні пільги, податкові виключення або зменшення (корпоративного податку, ПДВ тощо), а також спеціальні умови для експорту. Також для держави не існує застережень щодо виконання проекту або щодо успішності.
- Деякі зони, включаючи Шеннон, розвинулись і стали індустріальними або технологічними парками.
- Заплутана термінологія також міститься в *Законі України про загальні принципи створення та функціонування вільних економічних зон від 1992 року.*

Перелік видів ВЕЗ, передбачених в Законі України 1992 року

- вільні економічні зони,
- вільні митні зони і порти;
- експортні та транзитні зони;
- митні склади;
- технологічні парки і технополіси;
- комплексні виробничі зони;
- туристсько-рекреаційні зони;
- страхові зони;
- банківські та інші зони.
- В законі не міститься конкретного визначення цих зон. Крім того, ВЕЗ може містити функції різних типів вільних економічних зон. Преференційний податковий режим кожної зони визначається індивідуально, засновуючись на умовах, строків роботи та мети створення.
- Також не додає правової визначеності поняття території пріоритетного розвитку (ТПР) з 1999 року.

Загальні недоліки ВЕЗ

- Створюється штучне бізнес середовище в зоні
- Може мати вплив на конкуренцію в країні, якщо суб'єкти також здійснюють діяльність на національному ринку
- Є підставою для серйозної стурбованості стосовно експортних субсидій, якщо «експортно орієнтовані», банківські, страхові зони порушують правила державної допомоги для регіонального розвитку
- Слабкі зв'язки між витратами та виконанням/перевагами
- Модель промислового розвитку типу «динозавр»

Який же вихід?

- Основна увага політики економічного розвитку повинна зосереджуватись на покращення бізнес клімату та на загальні заходи (тобто, не вибіркові).
- Вибіркові заходи (наприклад, стимули в індустріальних парках) повинні бути обґрунтовані стосовно їх:
 - необхідності;
 - пропорційності
 - тривалості;
 - Шансів на успіх;
 - Дій у випадку провалу;
 - Дотримання правил державної допомоги ЄС (а саме, розміру регіональної державної допомоги до 50% витрат на інвестиції або розміру витрат на заробітну плату на 3 роки для нових).
- Використовувати сучасні моделі, які не викликають стурбованості щодо наявності державної допомоги
- **УНИКАТИ МОДЕЛІ ШЕННОН**